

Warszawa, 3 lipca 2023 r.

prof. dr hab. Gertruda Uścińska
Centrum Badań nad Zabezpieczeniem Społecznym
Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych
Uniwersytet Warszawski

RECENZJA

**osiągnięcia naukowego i aktywności naukowo-badawczej
w związku z wnioskiem doktor Anny Ciepielewskiej-Kowalik
o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych
w dyscyplinie nauk o polityce i administracji**

Doktor Anna Ciepielewska-Kowalik jest absolwentką Instytut Polityki Społecznej Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie w 2005 r. obroniła pracę magisterską pt. *Polityka społeczna wobec rodziny w Polsce w okresie zmiany ustrojowej*, uzyskując tytuł magistra politologii w zakresie polityki społecznej i dyplom *cum laude*. W 2013 r. uzyskała stopień naukowy doktora nauk społecznych w zakresie nauk o polityce w Instytucie Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Rola organizacji non profit w polityce opieki i edukacji przedszkolnej w Polsce po 1989 roku*. Zarówno praca magisterska, jak i doktorska napisane zostały pod kierunkiem prof. dr hab. Ewy Leś (Uniwersytet Warszawski).

W 2005 r. dr Anna Ciepielewska-Kowalik rozpoczęła pracę jako asystent w Zakładzie Badania Przemian Społecznych i Instytucjonalnych w Instytucie Studiów Politycznych PAN, gdzie w 2013 r, po obronie doktoratu, została zatrudniona na stanowisku adiunkta i nadal tam pracuje.

Przygotowany przez dr Annę Ciepielewską-Kowalik wniosek o nadanie stopnia doktora habilitowanego obejmuje przede wszystkim Jej dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny oraz aktywność ekspercką i popularyzującą naukę z lat 2013-2022. Mieści się on w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauk o polityce i administracji.

W dorobku publikacyjnym w recenzowanym okresie ukazały się drukiem dwie autorskie monografie naukowe w języku polskim. Habilitantka jest też współautorką czterech rozdziałów w języku angielskim w monografiach zagranicznych oraz autorką dwóch i współautorką jednego artykułu w języku polskim, przygotowanych w ramach działalności naukowej prowadzonej w więcej niż jednej instytucji. Habilitantka opublikowała również 11 autorskich artykułów naukowych, w tym 5 w języku angielskim. Jest także współautorką jednego artykułu problemowego w języku polskim. Wszystkie artykuły ukazały się w wysoko punktowanych czasopismach z listy Ministerstwa Edukacji i Nauki. Na podkreślenie zasługuje spójność tematyczna publikacji, pokazująca konsekwentne pogłębianie przez Habilitantkę wiedzy z wybranego obszaru nauki, jednak z uwzględnieniem różnych płaszczyzn analizy problemów stanowiących spektrum Jej zainteresowań. Ponadto cennym elementem w tym dorobku jest publikowanie większości tekstów w języku angielskim, co istotnie zwiększa możliwość popularyzacji Jej dorobku w środowisku międzynarodowym.

1. Ocena osiągnięcia naukowego wskazanego we wniosku – wkład w rozwój dyscypliny

W recenzowanym wniosku, odnośnie do art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z 20 lipca 2018 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*¹, jako osiągnięcie naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauk społecznych Habilitantka wskazała monografię naukową *Obywatelska polityka edukacyjna. Koprodukcja i współtworzenie* (ZW NOMOS, ISP PAN, Kraków 2022, ISBN: 978-83-7688-591-9, ISBN: 978-83-66819-28-3, ss. 348).

Jest to publikacja w pełni wpisująca się pod względem tematycznym w główny obszar zdefiniowanych zainteresowań naukowych dr Anny Ciepielewskiej-Kowalik, kontynuowanych od ponad dekady. Obejmuje on wciąż mało obecne w dyskursie naukowym w Polsce zagadnienia koprodukcji, partycypacji publicznej, inicjatyw obywatelskich, wielopoziomowego i wspólnego zarządzania i zagadnienia pokrewne. W przytoczonej monografii Habilitantka łączy je z zagadnieniami dotyczącymi edukacji, które stanowią drugi z obszarów Jej aktywności naukowo-badawczej. Szeroka, ugruntowana wiedza i aktywność naukowa Habilitantki w zakresie koprodukcji i jej powiązań z polityką edukacyjną jest rzetelnie udokumentowana bogatym dorobkiem publikacyjnym w językach polskim i angielskim, w publikacjach krajowych i zagranicznych, w tym w wydawnictwach z wykazu II MEiN oraz w wysoko punktowanych

¹ t.j. Dz.U. 2023 poz. 742.

czasopismach o zasięgu międzynarodowym. Ma też swoje potwierdzenie we wszystkich innych formach aktywności ocenianych w procesie ubiegania się o habilitację (w działalności eksperckiej, popularyzującej naukę, dydaktycznej, organizacyjnej i in.).

Monografia *Obywatelska polityka edukacyjna. Koprodukcja i współtworzenie* jest pogłębioną analizą funkcjonowania wymienionych w tytule mechanizmów istotnych dla społeczeństwa obywatelskiego, które w Polsce nie są zbyt często podejmowane od strony analizy teoretycznej i niewielki także jest zakres ich stosowania w zarządzaniu politykami publicznymi.

2. Wkład w rozwój dyscypliny „nauki o polityce i administracji”

Monografia dr Anny Ciepielewskiej-Kowalik jest niekwestionowanym wkładem merytorycznym w proces stopniowego dojrzewania badań nad koprodukcją w Polsce, wdrażania nowych metod i technik badawczych procesów partycypacji obywatelskiej. Ma istotne znaczenie, ponieważ przedstawia powyższe zagadnienia w ujęciu wielosektorowym (uznając je jednak za stereotypowe, schematyczne i ograniczające współpracę do relacji zleceniodawcy-państwa i zleceniobiorcy-podmiotów społecznych), wielopłaszczyznowym i wielopodmiotowym, analizując procesy koprodukcji i współpracy w szczególnie ważnym obszarze polityki publicznej, czyli edukacji. Autorka odeszła od wąskiego rozumienia koprodukcji jako instrumentu/mechanizmu oddziaływania na efektywność finansową instytucji publicznych. Ukazała potencjał tych dwóch zasad, który można wykorzystać do zreformowania polityki edukacyjnej, co w aktualnym jej stanie może okazać się bardzo przydatne w praktyce. Takie podejście jest podstawową wartością dodaną, jaką publikacja wnosi do obszaru nauk o polityce.

Jest to praca naukowa wyróżniająca się nie tylko oryginalnością tematyki, ale też sposobem sformułowania przesłanek jej podjęcia (sformułowanie wielu celów o różnym charakterze i sposobów dochodzenia do nich). Rozważania nad różnymi konstrukcjami koprodukcji i współpracy Habilitantka sprawnie wpisała w teorię nowego instytucjonalizmu, sytuującego aktorów polityk publicznych (tu: polityki edukacyjnej) we wzajemnych relacjach.

Pod względem struktury, metodologii badań własnych Habilitantki oraz sposobu prowadzenia analizy publikacja spełnia wszystkie wymogi stawiane monografii.

W bogatej, bo liczącej 145 pozycji, bibliografii wykorzystanej w monografii zauważalna jest zdecydowana przewaga publikacji autorów zagranicznych; zarówno klasyków-

teoretyków, jak i badaczy trzeciego sektora w jego różnych aspektach (m.in. zagadnień zarządzania wspólnego, innowacji w usługach publicznych, partycypacji społecznej). Dobór literatury przedmiotu jest potwierdzeniem posiadania przez Habilitantkę gruntownej, szerokiej znajomości analizowanej problematyki, w tym teorii, badań i opracowań naukowych dotyczących koprodukcji i współtworzenia prowadzonych przez różne ośrodki naukowe. Jest też konsekwencją niedostatecznej obecności tej tematyki w nauce polskiej i pośrednio wskazuje na unikalność i nowatorstwo zagadnień omawianych w przedmiotowej monografii. Dotyczy ona bowiem zagadnień, które w Polsce są wciąż mało znane, rzadko podejmowane i wymagające pogłębienia w drodze analiz i badań empirycznych. Publikacja wpisuje się więc doskonale w tę lukę badawczą, dając odpowiedzi na wiele pytań o charakterze teoretycznym (tu warto zwrócić uwagę na problemowe analizy tekstów źródłowych, jednoznacznie wskazujące zarówno na szeroką wiedzę Habilitantki, znajomość podjętej problematyki, jak też na umiejętność krytycznego myślenia) i posiadając walory praktyczne.

Wymagany w procedurze habilitacyjnej znaczny wkład, jaki powinien wnosić dorobek Habilitantki w rozwój dyscypliny nauk politycznych (art. 219 pkt. 1 ust. 2 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce), odnaleźć można w każdej z części monografii: teoretycznej, empirycznej i wnioskowej. W pogłębionej analizie literatury przedmiotu Habilitantka nie tylko przedstawia sposoby ujmowania interesujących ją zagadnień koprodukcji i współtworzenia przez innych badaczy i ekspertów oraz własne badania empiryczne, ale też konstruuje koncepcję koprodukcji instrumentalnej i transformacyjnej. Warte zaznaczenia wydaje się, że ten dychotomiczny autorski konstrukt teoretyczny powstał m.in. dzięki wieloletniej, aktywnej obecności Habilitantki w międzynarodowej sieci naukowej *EMES International Research Network*, zajmującej się w dużym zakresie rozwijaniem badań nad koprodukcją. Aktywność badawcza dr Anny Ciepielewskiej-Kowalik w tej sieci umożliwiła Jej – w trakcie seminariów i konferencji – poddanie wypracowywanej koncepcji pod dyskusję w środowisku badaczy i aktywistów trzeciego sektora.

Monografia *Obywatelska polityka edukacyjna. Koprodukcja i współtworzenie* poszerza też i wzbogaca o nowe konteksty naukowe rozpoznanie obszarów związanych z innowacjami społecznymi, modelami zarządzania publicznego i relacjami międzysektorowymi. Autorka monografii połączyła analizy koprodukcji stosowane w logice produktu i usługi, koprodukcji indywidualnej i międzyorganizacyjnej, a uznając za priorytet demokratyzację polityki

edukacyjnej skoncentrowała się – co jest raczej rzadkie – na ocenach pozaekonomicznych i pozaefektywnościowych.

Habilitantka dokonała też systematyzacji krajowych badań modeli zarządzania publicznego w edukacji, porządkując je pod kątem roli sektora obywatelskiego w edukacji. Celem tego przedsięwzięcia było jednak nie tylko „uporządkowanie” stanu badań i analiz naukowych. Autorka wykorzystwała bowiem rezultat tej pracy do wypracowania różnych scenariuszy rozwoju modelu zarządzania publicznego w szkolnictwie podstawowym w Polsce w najbliższych latach.

3. Istotna aktywność naukowa wykazywana w więcej niż jednej uczelni/institucji naukowej, w szczególności zagranicznej

W bogatym obszarze różnorodnej aktywności naukowo-badawczej Habilitantki realizowanej w więcej niż jednej uczelni/ instytucji naukowej wyraźnie zaznaczają się trzy równoległe obszary działania:

- a) zaangażowanie naukowo-badawcze i organizacyjne w sieci badawczej EMES,
- b) współpraca badawcza z zespołami naukowymi z innych uczelni w kraju i za granicą,
- c) recenzowanie publikacji naukowych.

W każdym z nich Habilitantka konsekwentnie rozwijała swoje zainteresowania naukowe dotyczące działalności sektora obywatelskiego, jego zaangażowania i znaczenia w zarządzaniu publicznym.

Ad a) Dr Anna Ciepielewska-Kowalik od 2009 r. aktywnie uczestniczy w merytorycznych działaniach międzynarodowej sieci badawczej *EMES International Research Network*, która jest jedną z trzech najważniejszych międzynarodowych sieci badawczych zajmujących się problematyką koprodukcji, trzeciego sektora, przedsiębiorstw społecznych, społeczeństwa obywatelskiego i problemów związanych z powyższymi obszarami. W latach 2015–2020 Habilitantka była także z wyboru członkiem zarządu tej sieci, a od 2021 r. kierownikiem grupy tematycznej ds. Europy Środkowo-Wschodniej (*EMES Affinity Group/ CEE Countries*), której zadaniem jest rozwój, podejmowanie i upowszechnianie wyników wspólnych badań dotyczących ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w tym regionie Europy. Powierzone dr Annie Ciepielewskiej-Kowalik zadania wskazują na uznanie ze strony tego międzynarodowego forum naukowego dla Jej wiedzy, kompetencji i zaangażowania zawodowego.

Aktywność Habilitantki w sieci EMES przyniosła rezultaty w postaci Jej udziału w projektach naukowo-badawczych i pełnienia w nich różnych funkcji; w tym kierowniczych. Na szczególną uwagę zasługuje tu udział w międzynarodowych projektach realizowanych na zlecenie Komisji Europejskiej (Program COST - Action CA16206, ICSEM Project, EU Mapping). Efektem Jej naukowo-badawczej aktywności w tych przedsięwzięciach są publikacje o zasięgu międzynarodowym, monografia oraz recenzowane raporty dla Komisji Europejskiej i OECD.

Ponadto realizacja większości projektów wiązała się z pobytami naukowymi (seminaria, konferencje, debaty, wizyty konsultacyjne) w instytucjach publicznych, organizacjach i ośrodkach naukowo-badawczych za granicą. Wizyty te odbyły się m.in. w Komisji Europejskiej (DG Employment, Social Affairs and Inclusion European Commission) w Brukseli, w Uniwersytecie w Tiranie, Bukareszcie, w La Roche-en-Ardenne na zaproszenie Uniwersytetu w Leuven i w Liège.

Efektem tej współpracy jest autorstwo i współautorstwo prac naukowych publikowanych w monografiach z poziomu II Wykazu Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz artykuły w wysoko punktowanych czasopismach naukowych wymienionych w wykazie MEiN.

Ad b) Dr Anna Ciepielewska-Kowalik współpracuje także z badaczami z ośrodków naukowych w kraju (głównie z Uniwersytetu Warszawskiego) i za granicą. Kontakty z uczelniami zagranicznymi są bardzo szerokie i obejmują uniwersytety w Zagrzebiu, Timisoarze, Bukareszcie, Sheffield, Budapeszcie, Louvain-La-Neuve, Pradze, Sztokholmie oraz fundacją naukową EURICSE w Trydencie.

Ponadto dla oceny otwartej, szerokiej aktywności Habilitantki w różnych instytucjach warte zauważenia jest, że prowadziła Ona gościnnie – na zaproszenie uczelni, szkół i instytucji naukowo-badawczych z kraju i zagranicy – zajęcia dydaktyczne z obszaru dotyczącego różnych aspektów funkcjonowania sektora organizacji obywatelskich (zob. pkt. 4 recenzji).

Ad c) Do istotnej aktywności naukowej Habilitantki realizowanej poza macierzystym miejscem pracy, będącej też wskazaniem na jej znaczącą pozycję w środowisku naukowym, jest pełnienie funkcji recenzenta publikacji naukowych, na prośbę redakcji wysoko punktowanych czasopism naukowych. Habilitantka jest członkiem Rady Zarządzającej, redaktorem Działu Recenzji i członkiem Kolegium Recenzentów w czasopiśmie *Spółeczeństwo Obywatelskie. Badania. Praktyka. Polityka. Zeszyty Naukowe Zakładu Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego IPS WDiNP UW*, które wydawane jest przez Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

4. Osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne, popularyzujące naukę

W ocenie aktywności naukowej dr Anny Ciepielewskiej-Kowalik należy podkreślić, że chociaż zatrudniona jest na stałe w instytucji, która nie prowadzi dydaktyki, w Jej biogramie zawodowym znajdują się istotne działania o charakterze dydaktycznym (choć ich częstość nie jest duża). Ciekawe natomiast i urozmaicone, świadczące o znaczącej już pozycji w środowisku naukowym, wiedzy i zaangażowaniu oraz rozległych kontaktach naukowych Habilitantki, są formy tej aktywności: od gościnnie wygłaszanych wykładów, prowadzenia – na zaproszenie – zajęć na studiach podyplomowych, przez działania wspierające młodych adeptów nauki (przygotowanie planów merytorycznych międzynarodowych szkół letnich w sieci EMES, inicjowanie mentoringu w ramach międzynarodowej sieci badawczej ISTR, pełnienie funkcji promotora pomocniczego), po koordynowanie prac nad programami i standardami nauczania ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej w szkołach wyższych.

Warto też docenić, że Habilitantka, zajmująca się naukowo m.in. zagadnieniami edukacji i jakości usług edukacyjnych, prowadzi zajęcia dla uczniów szkół średnich na temat społeczeństwa obywatelskiego, co pozostaje w istotnym logicznym związku z problematyką stanowiącą podstawowy obszar Jej aktywności naukowo-badawczej, stanowiąc jego cenne dopełnienie.

Habilitantka po 2013 r. przygotowała 11 ekspertyz i opracowań tematycznych dotyczących głównie przedsiębiorczości społecznej, w tym 7 dla instytucji międzynarodowych (m.in. Komisja Europejska, OECD, EMES).

Wiedza dr A. Ciepielewskiej-Kowalik została też spożytkowana w 8 ekspertyzach i raportach zlecanych zarówno przez instytucje publiczne (resort pracy, PFRON, resort kultury), jak i instytucje sektora pozarządowego, w tym Forum Inicjatyw Oświatowych.

Dla pozytywnej oceny całokształtu aktywności naukowo-badawczej dr Anny Ciepielewskiej-Kowalik istotne jest łączenie tej działalności z zaangażowaniem w organizację wydarzeń naukowych w kraju i za granicą. Habilitantka był w latach 2013–2022 członkiem komitetów naukowych 7 międzynarodowych konferencji, inicjowanych przez znaczące uczelnie europejskie, i jednocześnie inicjatorką oraz prowadzącą lub współprowadzącą panele naukowe na tych przedsięwzięciach. Wspiera też organizacyjnie (i merytorycznie) międzynarodowe szkoły letnie sieci EMES.

Habilitantka pełniła również funkcję koordynatora sieci krajowych w trzech projektach międzynarodowych i kierownika w dwóch krajowych projektach NCN.

O znaczeniu dorobku i wypracowanej pozycji Habilitantki w środowisku naukowym świadczą przyznane jej nagrody za autorskie publikacje naukowe uznane za wybitne monografie oraz za osiągnięcia naukowe, a także fakt, że została Ona po raz kolejny wybrana członkiem Rady Naukowej macierzystej instytucji: Instytutu Polityki Społecznej PAN.

5. Konkluzja

Po zapoznaniu się z przygotowanym przez dr Annę Ciepielewską-Kowalik wnioskiem dotyczącym nadania stopnia doktora habilitowanego stwierdzam, że osiągnięcia naukowe Habilitantki w pełni odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Tym samym **opowiadam się za nadaniem dr Annie Ciepielewskiej-Kowalik stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.**

prof. dr hab. Gertruda Uścińska